

بررسی اقلیمی فضاهای نیمه باز در خانه های تاریخی تهران در دوره ی قاجار

مصطفی شکری مقدم

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پردیس، تهران (mostafashokri.m@gmail.com)

چکیده

خانه های مسکونی دوره ی قاجاریه ی تهران، در پلان، چیدمان فضایی و ویژگیهای معماری، دارای اصول و تناسبات عددی مشترکی هستند که برخی از این اصول در کنار نقش عملکردی، ارتباط تنگاتنگی با شرایط اقلیمی منطقه دارد. پژوهش حاضر در پی شناخت میزان نقش اقلیم در الگوی طراحی خانه های تهران در عصر قاجار است؛ که به منظور دستیابی به این هدف، به بررسی الگوهای ساختاری، تناسبات و نحوه ی ارتباطات فضایی آنها با یکدیگر و چگونگی ارتباط آنها با مسایل اقلیمی پرداخته است. لذا با بررسی میدانی و کتابخانه‌ای به تجزیه و تحلیل پلان های معماری و اجزاء سازنده از قبیل: فضا باز و نیمه باز، حیاطها، حوض و باغچه، به طور خاص از محلات قدیم تهران لحاظ ارتباطات فضایی، اقلیمی پرداخته شده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان میدهند: (۱) در خانه های دوره ی قاجار تهران با تناسبات فضایی تا حدی متفاوت با دوره های پیشین از قبیل تبدیل فرم چلیپایی تالار به قرم مسطح و قرار گیری ایوان ستون دار (فضای نیمه باز) با کشیدگی در جهت بدنه ی حیاط در جلوی تالار به جای ارسی به منظور ایجاد فضای دسترسی به تالار و تامین تهویه طبیعی مواجه هستیم. (۲) نقش دید نسبت به نور در اولویت بوده. (۳) انتخاب مکان های اصلی عمود بر محور حرکت میباشد. (۴) هماهنگی فضاها و عناصر معماری از قبیل حیاط، تالارها، اتاق ها، درختان و مصالح انتخابی با شرایط اقلیمی منطقه منجر به جهت گیری مناسب ساختمان، کاشت درخت جهت سایه دهی، قرار گیری لکه ی آب در فضای باز (حیاط) شد است.

واژه‌های کلیدی: خانه های قاجاری تهران، الگوی طراحی، فضا های نیمه باز، ایوان ستون دار.